

SUUNNITELMA TASA-ARVON TIETOPALVELUN KÄYNNISTYSHANKKEEKSI

(17.4.2009)

1. TAUSTA

Sukupuolten tasa-arvoa koskevan tiedon tarve on kasvanut ja käytettävissä oleva tieto on lisääntynyt muun muassa tutkimusten ja eri hankkeiden myötä. Suomi on sitoutunut sukupuolinäkökulman valtavirtaistamiseen ja tasa-arvolaki velvoittaa kaikkia viranomaisia edistämään naisten ja miesten tasa-arvoa tavoitteellisesti ja suunnitelmallisesti. Tämän myötä viranomaisten tarve tasa-arvoa koskevalle tiedolle on lisääntynyt. Samalla tasa-arvo on noussut tärkeäksi teemaksi myös yritysmaailmassa, kansalaisjärjestöjen toiminnassa, koulutuksessa ja mediassa.

Kasvanut tiedon tarve edellyttää, että monipuolista tasa-arvotietoa on helposti ja koordinoitusti saatavilla. Joulukuusta 2004 toiminnassa ollut valtakunnallinen naistutkimus- ja tasa-arvoportaali Minna (www.minna.fi) on vastannut osaan näistä tarpeista tarjoamalla tietoa tasa-arvosta ja siihen liittyvästä tutkimuksesta eri käyttäjäryhmille. Sen toiminta on kuitenkin ollut määräaikaista. Nykyinen tarve edellyttää pysyvää ja laajempaa tasa-arvon tietopalvelua.

Sosiaali- ja terveystieteiden ministeriö ja opetusministeriö teettivät vuonna 2005 selvityksen tasa-arvon tietopalvelun tarpeesta, sen tehtävistä ja sijoitusvaihtoehdoista. Selvitys osoitti, että pysyvä tasa-arvon tietopalvelu tarvitaan pikaisesti sekä kansallisiin että kansainvälisiin tarpeisiin (<http://stm2.teamwareplaza.com/Resource.phx/publishing/store/2005/08/hu1123146663434/passthru.pdf>). Nykytilanteessa tiedon hakeminen hajallaan olevista lähteistä vaikeuttaa tiedon löytämistä ja kuormittaa eri viranomaisia ja toimijoita. Tämä vaikeuttaa sukupuolten välisen tasa-arvon edistämistä. Tietopalvelu on välttämätön tasa-arvotiedon kokoamisen ja levittämisen väline. Tietopalvelun rakentamisessa on tarkoitus hyödyntää olemassa olevaa Minna-portaalia, jonka toiminta samalla siirtyy osaksi uutta tietopalvelua.

Tietopalvelun on katsottu olevan välttämätön myös sen vuoksi, että Liettuassa pian toimintansa aloittava Euroopan tasa-arvoinstituutti tulee keräämään paljon erilaista tasa-arvotietoa EU:n jäsenmaiden tilanteesta. Tasa-arvoinstituutti tarvitsee kansallisen vastinparin myös Suomeen.

Hallituksen tasa-arvo-ohjelmassa vuosille 2008–2011 todetaan: ”hallitus varmistaa, että tasa-arvon tietopalvelu käynnistetään viimeistään vuonna 2009”. Tasa-arvo-ohjelma hyväksyttiin valtioneuvoston periaatepäätöksenä 17.7.2008.

Selvityshenkilö Maria Grönroosin vuonna 2005 laatimassa STM:n selvityksessä voimavaratarpeiden määrittelyn vertailukohtana olivat lähinnä vastaavat pohjoismaiset tietopalvelut.

Eduskunta myönsi toiminnalle vuoden 2008 lopussa 180 000 euron vuosirahoituksen, mikä on noin puolet selvityshenkilön raportissa hahmotelluista vuosikustannuksista.

Tampereen yliopiston yhteydessä toimiva Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto (FSD) oli esillä yhtenä mahdollisena sijoituspaikkana selvityshenkilön raportissa. Vuoden 2009 helmi-maaliskuussa FSD:n valtakunnallinen neuvottelukunta ja johtokunta ottivat myönteisen kannan uuden tietopalvelun käynnistyshankkeen sijoittumiselle tietoarkistoon. Näin oli päädytty malliin, jossa tietoarkisto toteuttaisi käynnistyshankkeen sosiaali- ja terveystieteiden toimeksiannosta.

2. TASA-ARVON TIETOPALVELU

Hankkeen tarkoitus on suunnitella ja käynnistää tasa-arvon tietopalvelun palvelukokonaisuus. Toiminnan on tulevaisuudessa tarkoitus olla pysyväisluonteista. Tietopalvelu pyritään rakentamaan siten, että se on tietoteknisesti mahdollisimman itsenäinen ja tarvittaessa siirrettävissä toiseen organisaatioon.

Tietopalvelun ydintehtävä on tarjota tietoa naisista, miehistä, sukupuolijärjestelmästä ja muista tasa-arvoon vaikuttavista tekijöistä. Lisäksi se toimii alan valtakunnallisena tiedon hallinnan keskuksena.

Tietopalvelun tehtäväkenttä:

- Tietopalvelu
- Seuraa alan tutkimusta ja hanketyötä ja verkottuu tarpeen mukaisesti
- Kokoaa ja muokkaa tarkoituksensa mukaista relevanttia tietoa
- Ottaa vastaan tietopyyntöjä
- Välittää tietoa sitä tarvitseville ja pyytävälle

Tietopalvelu vastaa muun muassa seuraavan kaltaisiin tiedon tarpeisiin:

- Viranomaisten tietopyynnöt sekä muiden asiakkaiden ja käyttäjien tiedon tarpeet
- Relevantin tutkimustiedon ja tutkimusyhteenvetojen löytäminen
- Alan asiantuntijoiden paikallistaminen
- Alan keskeisten tapahtumien seuraaminen uutispalvelun avulla
- Kansalaisten opastaminen tasa-arvoon ja sukupuolentutkimukseen liittyvässä tiedonhaussa
- Yleisluontoisen tasa-arvotiedon tarjoaminen
- Kansainvälisiin tietopyyntöihin vastaaminen, mm. EU:n tasa-arvoinstituutin tietopyynnöt

Tietopalvelu palvelee laajaa käyttäjäryhmää ja se suunnataan erityisesti valtion-, alue- ja paikallisviranomaisille, tutkijoille, toimittajille, poliitikoille kansalaisjärjestöille, yrityksille ja kansalaisille.

Hankkeen yksilöidyt tehtävät:

Hanke koostuu kahdesta yksilöidystä tehtävästä. Tehtävän 1 toteuttaminen aloitetaan välittömästi hankkeen käynnistyttyä ja se toimii pohjana tehtävän 2 toteuttamiselle. Tietopalvelu toimii molemmilla kotimaisilla kielillä. Lisäksi englanninkielinen palveluvalmius varmistetaan ja verkkoportaaliin sisällytetään englanninkielinen suppeampi versio.

Tehtävä 1. Suunnitelma tasa-arvon tietopalvelun palvelukonseptista ja toimintaperiaatteista

-Laaditaan aikataulutettu suunnitelma tasa-arvon tietopalvelun käynnistämisestä ja verkkoportaalin rakentamisesta. Suunnitelma käsittelee tehtävän 2 toteuttamista. Tietopalvelun rakentamisessa sovelletaan aiheesta annettuja suosituksia ja ohjeita (ks. kohta Asiakirjat, ohjeet, viite- ja lähdemateriaali).

Tehtävä 2. Tasa-arvon tietopalvelun käynnistäminen ja sen verkkoportaalin rakentaminen

Luodaan palvelukonsepti, joka vastaa mahdollisimman hyvin hankinnan kohteen kuvauksessa esitettyyn tietopalvelun tehtävään. Tehtävän sisältö on seuraava:

-Tietopalvelun yleisten toimintatapojen luominen ja käynnistäminen. Keskeinen osa tasa-arvon tietopalvelua on erilaisiin tietopyyntöihin vastaaminen.

-Verkostoidutaan kansallisesti ja kansainvälisesti relevanttien verkostojen ja organisaatioiden kanssa (esim. tietopalvelut, tasa-arvotyö ja sukupuolen tutkimus). Pääpaino on kansallisessa verkostoitumisessa.

-Tietopalvelu seuraa erityisesti suomalaista alan tutkimusta ja hanketoimintaa.

-Markkinoidaan ja tehdään tietopalvelua tunnetuksi sekä yhteistyökumppaneille että käyttäjille.

-Rakennetaan tietopalvelulle verkkoportaali. Portaalin tulee olla itsenäinen kokonaisuus, mutta se voi lisäksi olla osa jotain jo tunnettua ja käytettyä portaalia. Portaalin rakentamisessa hyödynnetään olemassa olevaa Minna-portaalia.

-Yhteistyössä Helsingin yliopiston Kristiina-instituuttiin sijoitetun Minna-portaalin (www.minna.fi) kanssa siirretään portaalin olennaiset tietosisällöt osaksi tietopalvelun portaalia. Tarvittaessa Minna-portaalin elementtejä kehitetään paremmin vastaamaan tasa-arvon tietopalvelun tehtäviä ja nykyhetken tietoteknisiä mahdollisuuksia. Minna-portaalin toiminta itsenäisenä toimijana lakkaa käynnistyshankkeen aikana ja se siirtyy soveltuvin osin osaksi tasa-arvon tietopalvelua.

Portaali luodaan siten, että se on mahdollisuuksien mukaan teknisesti siirrettävissä ja muokattavissa. Lisäksi portaaliin tulee myöhemmin voida liittää uusia ominaisuuksia ilman, että se täytyisi rakentaa uudelleen alusta.

Portaalin tulee sisältää vähintään seuraavat elementit:

- Tapahtumakalenteri
- Tilastoja sukupuolten väliseen tasa-arvoon liittyen
- Asiantuntijatietokanta
- Kotimaisen nais/mies/sukupuolen tutkimuksen abstraktipankki
- Tilattavissa oleva uutispalvelu (esim. RSS-feed) tasa-arvotyön ja sukupuolen tutkimuksen ajankohtaisista tapahtumista ja tutkimustuloksista
- Yleisluontoista ja helposti ymmärrettävää tietoa sukupuolten välisen tasa-arvon ja siihen liittyvän tutkimuksen keskeisistä kysymyksistä
- Lisäksi portaaliin rakennetaan tekninen valmius myöhemmin lisättäville ominaisuuksille, mm. erilaisten tasa-arvohankkeiden tuotosten ja eri organisaatioiden tasa-arvosuunnitelmien tietoarkistona toimimiseen ja keskustelun alueen lisäämiseen.

Portaalin rakentamisen ja käynnistämisen yhteydessä kehitetään toimintamalleja, jotka kannustavat yhteistyökumppaneita lähettämään portaaliin materiaalia.

Yksivuotinen hanke käynnistetään mahdollisimman pian sopimuksen allekirjoittamisen jälkeen.

Hanke toteutetaan seuraavan aikataulun mukaisesti:

- Suunnitelma Tasa-arvon tietopalvelun pystyttämistä ja toimintamallista elokuun loppuun mennessä 2009 (sisältäen erillisen viestintäsuunnitelman)
- Portaali on avattu ja tietopalvelu on toiminnassa joulukuun alkuun mennessä 2009 ja tämän jälkeen tietopalvelu esitellään avausseminaarissa vuoden 2009 aikana
- Väliraportti vuoden 2009 loppuun mennessä.

Hankkeen toteuttamisen arvioidaan vaativan 2-3 henkilön vuoden työpanoksen.

Hankkeeseen rekrytoitavalla henkilökunnalla on oltava vahva osaaminen tietopalvelutoiminnasta ja sukupuolten väliseen tasa-arvoon sekä sukupuolen tutkimukseen liittyvistä kysymyksistä.

4. HANKKEEN TOTEUTUS JA KUSTANNUSARVIO

Tasa-arvon tietopalvelu käynnistämishankkeesta laaditaan hankesopimus sosiaali- ja terveysministeriön ja Tampereen yliopiston välillä. Hankkeen sijoituspaikkana toimii Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto ja vastuullisena johtajana tietoarkiston johtaja Sami Borg. Hanke alkaa STM:n ja tietoarkiston erillisen hankesopimuksen osoittamana päivämääränä, kuitenkin viimeistään 4.5.2009, ja kestää vuoden ajan.

Tietoarkisto kokoaa hankkeelle ohjausryhmän 31.5.2009 mennessä. Tietoarkisto rekrytoi hankkeelle vetäjän kesäkuun 2009 loppuun mennessä sopien tehtäväkuvauksesta STM:n kanssa.

Suunnitelmien tekemisen rinnalla käynnistyshankkeen aikana rakennetaan uusia tietopalveluita. Ennen hankkeen päättymistä STM informoi Yhteiskuntatieteellistä

tietoarkistoa hyvissä ajoin tietopalvelun sijoituspaikasta hankkeen päätyttyä. Tietoarkiston kannan pysyvään sijoituspaikkaan ratkaisee yksikön johtokunta.

STM osoittaa hanketta varten Tampereen yliopiston kautta tietoarkistolle 180000 euron hankemäärärahan, jota voidaan käyttää seuraaviin käyttötarkoituksiin:

- hanketta johtavan tietopalvelujohtajan palkkaukseen
- hankkeessa työskentelevän tietopalveluasiantuntijan palkkaukseen
- hankkeen työntekijöiden ja palveluiden tarvitsemien ATK-laitteiden hankintaan
- tietopalvelun tietojärjestelmien ja WWW-sivuston suunnittelu- ja toteutuskustannuksiin
- muihin tiedottamis- ja markkinointikuluihin
- toimistopalveluihin
- tilakustannuksiin
- matkakustannuksiin ja muihin tavanomaisiin kulutusmenoihin sekä
- yliopiston hankkeilta perimiin yleiskustannuksiin.

Hanke toteuttaa edellä kuvatut tehtävät 1 ja 2 sovitulla tavalla. Kulurakenteeksi on arvioitavissa seuraavaa:

Tietopalvelupäällikkö (muu hlökunta 11/5) sivukuluineen 12 kk	63000
Tietopalveluasiantuntija (muu hlökunta 8-9/5) sivukuluineen 12 kk	48000
WWW- ja tietokantasuunnittelupalvelut	20000
Matkakustannukset	6000
Tilakustannukset	8000
Laitehankinnat	5000
Sisäiset palvelut (toimistopalvelut, tekninen tuki, www-konsultointi jne.)	10000
Muut kulutusmenot	5000
	165000
Yliopiston keskushallinnon perimä yleiskustannus hankkeilta 9 %	14850
	179850

5. KÄYNNISTYSHANKKEESEEN LIITTYVÄT MUUT ASIAT

Asiakirjat, ohjeet, viite- ja lähdemateriaali:

-Tasa-arvon tietopalvelu Suomeen Informaatio- ja dokumentaatiotoiminnan selvityshenkilön raportti (STM työryhmämuistioita 2005:13)

-Minna -portaali www.minna.fi

-JHS suositus nro 129: Julkishallinnon verkkopalvelun suunnittelun ja toteuttamisen periaatteet. (www.jhs-suositukset.fi)

-www.suomi.fi -palvelun laatua verkkoon -kokonaisuus (<http://www.suomi.fi/suomifi/laatuaverkkoon/index.jsp>)

-Verkkopalvelujen laatukriteeristö – Väline julkisten verkkopalvelujen kehittämiseen ja arviointiin. (VM julkaisuja 7a/2007)

Esimerkkejä relevanteista suomalaisista ja pohjoismaisista portaaleista ja sivustoista

www.tasa-arvo.fi

www.tasa-arvoklinikka.fi

www.kvinfo.dk/side/661

www.gender.no

www.nikk.no

Olennaisiin verkostoihin osallistuminen (sekä kansalliset että kansainväliset verkostot)

- Informaatiopalvelut
- Sukupuolen tutkimus
- Tasa-arvoa koskevat muiden maiden tietopalvelut

Tärkeimmät sopimus- ja muut ehdot:

- Hankintaan sovelletaan Julkisen hallinnon IT-hankintojen yleisiä sopimusehtoja (JIT 2007 Yleiset ehdot) ja erityisehtoja palveluista (JIT 2007 Palvelut).
- Immateriaalioikeudet portaaliin kuuluvat STM:lle.
- Hankkeelle nimetään sosiaali- ja terveysministeriöstä valvoja, jonka tehtävänä on huolehtia hankkeen tilaajan ja toteuttajan välisestä yhteistyöstä ja muista tarvittavista käytännön toimenpiteistä.
- Hankkeen toimeksisaaja asettaa ohjausryhmän, jolle hankkeen toteuttaja raportoi työn etenemisestä. Ohjausryhmään kutsutaan edustajat sosiaali- ja terveysministeriöstä, käyttäjistä ja yhteistyökumppaneista, sekä muista mahdollisista erikseen päätettävistä organisaatioista.